

**PHARE ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМА НА СРЕДНОТО СТРУЧНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ОПШТА ГРУПА ЗА РАЗВОЈ НА КУРИКУЛУМИ**

***ОПШТ ДРЖАВЕН КУРИКУЛУМ ЗА РЕФОРМИРАНО СРЕДНО
СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА***

Скопје, април 1999

Општиот државен курикулум за реформирано средно стручно образование и обука е плански документ наметнат, пред сè, на Министерот за образование како средство за одлучување, организирање, извршување и оценка на образовните активности. Со него глобално се дефинираат целите на реформираното стручно образование и обука, видовите на стручното образование, улогата на учениците и наставниците во образовниот процес, училишната инфраструктура, образовниот процес и оценувањето на постигањата на учениците. Општиот државен курикулум како глобална рамка е задолжителен за сите стручни училишта на кои што се однесува. Овој општ државен курикулум, ќе биде елабориран детално во следниве документи кои произлегуваат од него:

- курикулум за струка или група струки;
- стандард за образовни профили;
- стандард на курикулум за предмет;
- стандард за училиштен курикулум и
- стандард за подготовка на наставен час (наставна единица).

В О В Е Д

Во изминатите седум-осум години во нашата Република се одвиваат крупни промени во политичкиот и стопанскиот систем кои ја налагаат потребата за помали или поголеми промени во сите сфери на работата и животот. Во оваа насока, тргнувајќи од улогата и значењето на образованието за економскиот, социјалниот и културниот развој, утврдени се објективни потреби и за преиспитување на организацијата и содржината на средното образование, а особено на средното стручно образование и обука. Притоа, се поаѓа од промените што се планираат да се остварат во општествено - економскиот развој на нашата Република во наредниот период, сознанијата за состојбите и степенот на развој на образованието во Републиката, како и од современите тенденции на развојот на средното стручно образование и обука во развиените земји од Европската Унија.

Покрај вообичаените промени во содржината и реализацијата на одделни компоненти на средното стручно образование и обука, во нашата Република се превземаат и други мерки за потемелно разработување на одделни аспекти на промените и за создавање услови за поавтентично остварување на новите проектирани решенија. Една од тие мерки, во рамките на вкупните промени на средното образование, е и PHARE програмата за интегрирана реформа на стручното образование и обука во Република Македонија (МА 9703, ЕТФ/97/ВЕТ/СТФ/0019) што по одобрение на Собранието на Република Македонија ја реализира Министерството за образование.

PHARE програмата за реформа на средното стручно образование и обука се базира на следниве перспективи:

- понатамошна интеграција на Македонија во Европската унија;
- прилагодување на потребите на пазарот на трудот;
- создавање на човечки ресурси за понатамошно развивање на пазарот на трудот;
- интернационализација на средното стручно образование и обука;
- интеграција со останатите подрачја од општествениот живот (културата, локалната средина, стопанството и сл.);
- информатизација на образовниот процес;
- мобилност и флексибилност на образовниот систем;
- трансфер на функционални програми за обука кон пошироки образовни профили;
- рационалност на образованието;
- индивидуализација и диференцијација на образованието.

Овој процес на промени започнува со давање на поголема слобода на пилот училиштата (вклучени во оваа Програма) во врска со планирањето, програмирањето и организирањето на својата работа и со реализацијата на образовниот процес со цел да се добијат што подобри експериментални резултати кои ќе бидат одлучувачки за остварување на општите цели на реформираното стручно образование и обука. Оваа зголемена експериментална слобода на пилот училиштата е неопходно комбинирана и со зголемената одговорност на социјалните партнери кои на еден конструктивен начин ќе придонесат за подобрување на стручното образование и обука. Насоките на Општиот државен курикулум, од една страна, треба да ги обезбедат рамките на слободата на средните стручни училишта вклучени во процесот на промените, а од друга страна, овие рамки се неопходни за да се добијат експериментални резултати кои ќе бидат внимателно вреднувани и одлучувачки за понатамошна имплементација на државно ниво во рамките на среднорочните и долгорочните активности зацртани со стратегијата за развој на средното стручно образование и обука. Ова имплицира на тоа дека сите пилот училишта вклучени во оваа интегрирана програма ќе мора експериментално да ги реализираат и применат промените во рамките на стручното образование и обука пропишани со овој државен документ.

Општиот државен курикулум за реформираното стручно образование и обука се однесува само на 16 - те пилот училишта вклучени во PHARE програмата и на краткорочните активности што во нив треба да се реализираат до 2000 година.

1. ОПШТА ЦЕЛ НА РЕФОРМИРАНОТО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

Во самиот систем на средното образование, реформираното средно стручно образование и обука нуди на сите запишани ученици можност да се здобијат со стручна квалификација потребна на пазарот на трудот и можност за продолжување на образованието на виши и високи стручни школи. Оние ученици кои своето образование сакаат да го продолжат на некој од факултетите на Универзитетот, тоа можат да го направат доколку одберат и положат матура (избирајќи во третата и четвртата година предмети кои се во функција на матурата). Ова имплицира на тоа дека учениците:

- ќе можат оптимално (хармонично) да ги развиваат своите способности, својата личност, творештвото и талентираноста;
- ќе можат да се образуваат до она ниво до кое сакаат и имаат способности да стигнат;

- ќе бидат воспитани и подготвени како конструктивни и демократски граѓани одговорни за лично и општествено живеење, за трпеливост, толерантност, за мир и меѓусебно разбирање;
- ќе бидат подготвени за иницијативност и креативност и за брзо и соодветно реагирање на промените;
- ќе бидат подготвени да учат низ целиот живот;
- ќе бидат подготвени за вклучување на работа во соодветни фирми кои функционираат според законитостите на пазарното стопанство, а тие одговорно ќе ги вршат своите задачи согласно на нивната улога на непосредни извршители или непосредни раководители;
- ќе бидат оспособени да ги согледуваат можностите на пазарот и одговорно да донесуваат одлука за основање на мала сопствена фирма (оние ученици кои имаат претприемачки амбиции);
- ќе се здобијат со диплома за образовна програма III ниво на стручни квалификации: како **техничари** - компетентност која вклучува примена на знаења и умења потребни за изведување на различни работни активности во широки различни контексти, од кои повеќето се комплексни и непредвидливи. Постои значителна одговорност и автономија во работењето, а често се бара и контрола или советување на останатите. Активностите вклучуваат, главно, техничка работа која се изведува независно и/или бара извршни и координациски должности.
Ова ниво се стекнува со четиригодишно образование и обука.

2. ПОЧЕТНА СИТУАЦИЈА НА РЕФОРМИРАНОТО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

За почетна ситуација на реформираното стручно образование и обука се зема датумот на воведувањето на реформираното стручно образование и обука во рамките на PHARE програмата, а тоа е почетокот на учебната 1999/2000 година.

2.1 Ученици во реформираното стручно образование и обука

Во реформираното стручно образование и обука може да се вклучат ученици со завршено осумгодишно основно образование.

2.2. Наставници и обучувачи во реформираното стручно образование и обука

Во реформираното стручно образование и обука улогата на наставниците и обучувачите значително ќе се смени. Наставниците треба да ги научат учениците како да учат, да знаат да го применуваат наученото и да применуваат такви образовни методи кои перманентно ќе го

унапредуваат процесот на учењето. Наставниците мора да развиваат креативен и критички начин на размислување кај учениците и да ја стимулираат самоодговорноста во нивниот сопствен начин на учење.

Во рамките на сите струки во реформираното стручно образование и обука мора да се интегрира и примени ефикасна и современа информациска технологија. Во процесот на работата наставниците треба постојано да ги осовременуваат содржините користејќи современи методи и форми.

Покрај тоа, наставниците и останатите стручни и раководни кадри во училиштето ќе бидат вклучени во развојот на својот училишен курикулум адаптиран на регионалните потреби на пазарот на трудот и на можностите за вработување на учениците што завршуваат.

Наставниците, освен тоа што мораат да имаат завршено соодветно високо образование (врз основа на Законот), треба да имаат и желба да воспитуваат и образуваат млади луѓе.

Ова ја наметнува потребата од адаптирана почетна обука за наставниците од реформираното стручно образование, во смисла на подобрување на нивното знаење и способности за примена на наставните методи и значителна обука за раководните кадри во училиштата.

2.3. Инфраструктура на училиштата од реформираното образование и обука

Реформираните средни стручни училишта ќе организираат образовен процес со добро врамнотежено внимание за развој на когнитивното, психомоторното и афективното однесување на учениците. За време на периодот на транзиција на Република Македонија кон пазарно стопанство, само мал број на претпријатија ќе можат да бидат вклучени во реализацијата на практичната настава. Поради овие причини, училиштата ќе мора да ја земат во предвид и психомоторичката обука на учениците и да бидат опремени со:

- училници кои ќе имаат флексибилен мебел и опрема за примена на повеќе видови на образовни методи, како што се предавања, дискусии во паралелката, игра на улоги, самостојно учење итн.;
- лаборатории каде учениците ќе можат да применуваат индустриски стандардизирани методи кои ќе овозможат критички опсервации и учење низ истражување;
- работилници каде практичното знаење ќе се вежба и каде што ќе се применуваат нови методи;
- мултимедијален центар за информирање кој нема да функционира само како библиотека, туку и како средина за учење; центар кој ќе биде отворен за учениците за време на нивното слободно време;

- спортски центар кој ќе даде придонес за претходно споменатите добро врамнотежени развивања на нашата идна работна сила;
- ефикасни средства за наставниците, менаџерите и останатиот кадар на училиштето со помош на кои ќе се реализираат поставените задачи за промени во стручното образование и обука;
- училишен центар за професионална ориентација и советување на учениците.

Интегрираната PHARE програма ќе помогне во конкретизирањето на овие барања за реформираните пилот училишта.

3. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС ВО РЕФОРМИРАНОТО СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

3.1 Содржина на образовниот процес

Реформираните 16 средни стручни училишта ќе бидат насочени кон потребите на пазарот на работна сила, каде што ќе бидат идентификува ни следниве осум струки, односно група струки:

- земјоделско - ветеринарна струка;
- машинска струка;
- електротехничка струка;
- градежно - геодетска струка;
- сообраќајна струка;
- угостителско - туристичка струка;
- економско - правна и трговска струка и
- здравствена струка.

Подоцна, за реализација на среднорочните и долгорочните активности во рамките на стратегијата за развој на стручното образование ќе бидат утврдени и останатите струки, односно група струки.

За наведените осум струки, односно група струки, врз основа на анализата на пазарот на трудот, Единствената номенклатура на занимањата, меѓународната стандардна класификација на занимањата (ИСКО 88), фреквенцијата на учениците во последните години во наведените струки, кадровските, материјалните и просторните претпоставки во пилот училиштата, меѓународното искуство и проектираниот развој на одделни занимања, се утврдени (ревидирани) 19 широки образовни профили како документи кои што во својата структура содржат елементи и од стандардите на занимањата и од стандардите на образованието. Оптималната ширина на образовните профили е утврдена врз основа на образов

ната сродност на работните места и на занимањата кои се одраз на поделбата на трудот. Во така утврдените образовни профили ќе се врши усогласување на барањата на трудот за развој на диференцирани способности и на потребите на индивидуата за хармоничен развој.

За потребите на PHARE програмата, во рамките на 8-те струки, односно група струки, на III ниво на стручни квалификации (четиригодишно образование), утврдени се следниве 19 образовни профили:

I. Земјоделско-ветеринарна струка

1. Земјоделски техничар
2. Ветеринарен техничар

II. Машинска струка

1. Машински техничар за производство
2. Машинско - енергетски техничар

III. Електротехничка струка

1. Електротехничар – енергетичар
2. Електротехничар - електроничар
3. Електротехничар за компјутерска техника и автоматика

IV. Градежно-геодетска струка

1. Архитектонски техничар
2. Градежен техничар
3. Геодетски техничар

V. Сообраќајна струка

1. Техничар за патен сообраќај, транспорт и складирање

VI. Угостителско-туристичка струка

1. Хотелско-туристички техничар

VII. Економско - правна и трговска струка

1. Економски асистент
2. Правен асистент
3. Деловен секретар

VIII. Здравствена струка

1. Медицинска сестра
2. Фармацевтски техничар
3. Забен техничар
4. Медицински лаборант

Наведените образовни профили, исто така, ќе понудат оптимален пакет на општообразовни и теоретско - стручни предмети како подготовка (основа) и за повисоко стручно образование и обученост.

Во средните стручни училишта, во регионите каде што ќе биде пре позната можноста за вработување (во рамките на наведените струки, односно група струки), ќе се организира образование за стручни компетенции по одделни струки. Педагошкиот завод на Македонија, заедно со пилот училиштата ќе ги дефинира општите стандарди на курикулумите за струка, образовен профил, училиштен предмет и час кои подоцна ќе бидат конкретизирани од страна на училиштата и социјалните партнери. Покрај тоа, во оваа фаза, во недостаток на доволно време, можно е и користење на искуствата или адаптирање на дел од стандардите на занимања од други европски земји кои се наоѓаат во сличен период на транзиција како Република Македонија, прилагодени на потребите на нашата земја. При тоа, поради различната методологија мора да се води сметка за воедначување на елементите на наведените документи.

Содржината на реформираното стручно образование и обука базирана на општите цели на реформираното стручно образование и ќе биде конечно утврдена по усвојувањето на документот за стратегија на стручното образование. Тоа значи дека учениците, во зависност од својот интерес и способност, ќе се вклучуваат во различни образовни програми со исто време на траење. Во зависност од решенијата што ќе ги содржи овој документ, дополнително ќе се дефинира структурата на системот на стручното образование и обука, завршноста на образованието и хоризонталната и вертикалната проодност на учениците.

3.2. Наставни методи

Во реформираното стручно образование, наставните методи ќе бидат насочени кон процесот на учење на учениците. Образовниот процес во реформираното стручно образование ќе биде окарактеризиран со побавен, но континуиран трансфер од наставничкото централизирано предавање кон настава ориентирана на учениците. Ќе бидат воведени нови наставни методи со цел да се реализира компетентноста базирана на учењето со потенцијална примена на ученичкото однесување во

когнитивниот, психомоторниот и афективниот домен. Ова имплицира на воведување на образовни проекти, компјутерски симулации, учење преку сопствено откривање, групна работа и стажирање во фирмите. Автоматски, овие методи ќе придонесат за развивање на вештините за учење и формирање на свесност и способност за учење низ целиот живот.

3.3 Наставно-образовни активности

Наставниот процес ќе се изведува преку:

- општообразовни предмети;
- стручно – теоретски предмети во училниците за теорија каде учениците ќе се здобиваат со когнитивни и афективни компетенции;
- практична обука во лабораториите и работилниците каде учениците ќе се здобиваат со интегрирани когнитивни, психомоторни и афективни компетенции на ниво на примена. Бројот на учениците по групи треба да одговара на опремата со која се располага и на законските регулативи за безбедност;
- индивидуални и домашни задачи кои ќе се изведуваат во соодветна учебна околина понудена во училиштето или дома. Неделната оптовареност на учениците со домашни задачи треба да се движи до 12 часа. Индивидуалните и домашните задачи треба да бидат конкретни зирани со останатите курикулуми;
- практично стажирање во фирмите кое ќе се базира на трипартитен договор помеѓу ученикот, училиштето и фирмата.

3.4. Програмска структура на средното стручно образование и обука и структура на наставниот план

Воспитно-образовните содржини за средното стручно образование и обука се групирани во седум програмски подрачја: **општо образование, стручно образование, практична обука, изборна настава, за должителни активности, факултативна настава и слободни часови на училиштето**. Вкупниот број на часови (вклучувајќи ги и за должителните активности, факултативната настава и слободните часови на училиштето), не треба да биде поголем од 32 часа неделно во траење по 45 минути за еден час.

Функцијата на **општото образование** е развивање на општата култура, особено на вредностите на граѓанското општество, интерперсоналното и групно комуницирање, користењето на современите медиуми на комуницирање и општата подготовка за вклучување во работа. Во ова подрачје застапени се предметите: мајчин јазик и литература со комуникации, странски јазик, бизнис, информатика, историја и историја на

Македонија. Тие се заеднички и задолжителни за сите ученици, а нивната застапеност и обем се различни за секое ниво на стручни квалификации. Покрај наведените предмети кои важат за целата генерација на определено ниво на стручни квалификации, во функција на стручното образование на ниво на секоја струка (или група струки) посебно се утврдуваат уште неколку заеднички задолжителни предмети чиј број се разликува од струка до струка до **45%** од вкупниот фонд на часови (во просек на целото школување). Препорачливо е еден од предметите што е во функција на струката да биде застапен во сите четири учебни години.

Функцијата на **стручното образование** е учениците да ги научат законитостите врз кои се темели извршувањето на работните задачи или функционирањето на средствата за работа кои се користат во таа дејност. Со тоа се создава основа за разбирање на работните постапки во практичната обука и одговорно однесување во извршувањето на професионалните активности. Според ширината, во стручното образование се среќаваат содржини, односно предмети кои се заеднички за струката (корисни за сите образовни профили од таа струка) и содржини, односно карактеристични предмети кои што се потребни за специфичните работни процеси и средства за работа во образовниот профил. Предметите заеднички за струката се утврдуваат со наставен план за односната струка, а предметите карактеристични за образовниот профил со наставен план за односниот профил. Стручното образование во вкупниот фонд на часови учествува до **35%**.

Практичната обука треба да се програмира и организира според карактерот на дејноста на образовниот профил при што ученикот треба да стекне психомоторички способности и да овозможи негово постојано вклучување во процесот на работата. За одделни образовни профили можни се еден или неколку од следниве облици на практична обука, како на пример: практична настава во училишни работилници и други производно-услужни капацитети; лабораториски и друг вид практични вежби врзани за определени стручно-теоретски предмети; професионална практика во одделни реални производни и услужни услови во текот на учебната година; феријална практика во континуирано траење за време на училишните распусти, а според карактерот на образовниот профил (угостителство, земјоделие и сл.). Ова подрачје е застапено до **10%** од вкупниот фонд на часови.

Со **изборната настава** во наставниот план треба да се обезбеди влијанието на учениците во дизајнирањето на курикулумот со тоа што самите ќе се определат за содржините што ги задоволуваат нивните посебни интереси. Тие посебни интереси можат да бидат посоодветно подготвување како на пример: за завршен испит или посоодветно подгот

вување за матура. Ова подрачје зафаќа до **10%** од вкупниот фонд на часови.

Задолжителните активности се компонента од наставниот план со која се овозможува задоволување на посебните интереси во развојот на личноста кои бараат послободни форми на реализирање во однос на предметно-часовниот систем. Во рамките на ова подрачје учениците имаат можност за избор (индивидуално или групно) на активности од областа на спортот, културата и граѓанската демократија. Овие активности влегуваат во годишниот фонд на часови, а нивната застапеност по обем е различна зависно од нивото на стручните квалификации.

Факултативната настава има функција на продлабочување или проширување на образованието на учениците надвор од задолжителниот стандард. Таа се организира врз основа на интересите и способностите на учениците, а се застапува само во четврта година.

Слободните часови на училиштето се таков облик на образовна дејност со кој државата им излегува во пресрет на задоволување на образовните и останатите потреби на дел од учениците кои што сакаат и можат да изучуваат и други содржини надвор од задолжителниот дел или да реализираат други активности. Содржините и обемот на ова подрачје зависат од создадените услови во училиштето, а може да се реализираат во сите четири години.

Општиот државен наставен план, содржи **програмски подрачја, наставни предмети, задолжителни изборни активности, неделен и годишен фонд на часови по предмети и години на школување и процентуална застапеност на програмските подрачја во наставниот план.**

Општиот државен наставен план (како основа за утврдување на наведените елементи), е даден во прилог на овој документ. Така структуриран тој претставува само глобална рамка во која се дадени само наставните предмети и изборните активности задолжителни за сите ученици. Таа глобална рамка ќе биде дополнета на ниво на струка (наставен план за одделна струка) со **општообразовни предмети во функција на струката и предмети значајни за струката** и на ниво на образовен профил (наставен план за образовен профил) со **профилски предмети** (предмети специфични за односниот образовен профил).

3.5. Наставни и образовни средства

За реализација на содржините на реформираното стручно образование ние неопходно е да се подобрат и развијат нови наставни методи и да се модернизираат наставните средства што ќе доведе до промени во односот на учениците и наставниците кон учењето.

Во рамките на PHARE програмата ќе бидат формирани специјални работни групи на наставници чија задача ќе биде дизајнирање, тестирање во практиката, модернизирање и произведување на соодветен ученички материјал. По завршувањето на оваа Програма овие работни групи ќе останат активни со цел да обезбедат материјали за учениците во погорните години на школувањето. Училиштата треба да им овозможат на наставниците да се обезбедат со потребните наставни помагала.

Во оваа PHARE програма сите активности поврзани со обуката на наставниците ќе бидат комбинирани со подготовка или развој на наставните помагала потребни за имплементација на реформираните програми и подобрените наставни методи. Покрај ова, во развојот на наставниот и ученичкиот материјал ќе помага и пренесувањето на најдобрите искуства од европските земји во Република Македонија. По преведувањето, овој материјал може да се искористи и адаптира за различни потреби на реформираното стручно образование и обука

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Квалитетот на реформираното стручно образование ќе биде оценуван со вреднувањето на излезниот производ од реформираните стручни училишта. Ова значи дека фокусот на евалвацијата ќе биде насочен кон однесувањето на учениците, посебно на:

- нивниот индивидуален хармоничен развој во однос на очекуваното лично функционирање во општеството и на пазарот на трудот и
- здобиените стручни квалификации во однос на очекуваното занимање применето во конкретен сектор од пазарот на трудот.

Задачата на училиштето ќе биде внимателно надгледување и континуирано следење на прогресот на учениците и нивниот раст во индивидуи со стручни компетенции. Постигањата на учениците во текот на учебната година ќе се оценуваат усмено и/или писмено по пат на тестови, наблудување и вреднување на резултатите на учениците од практичната обука, а по одделни предмети ќе има и писмени задачи. Повеќе детали за начинот на оценувањето на постигањата на учениците, видот на тестовите и времето на тестирањето ќе бидат конкретно дадени во: училишниот курикулум, курикулумот за струка или група струки и курикулумот за предмет. Резултатите до кои ќе се дојде по пат на интерните

тестови и тестовите за напредокот на учениците ќе претставуваат основа за групирање на опциите во училиштата. Посебна одговорност ќе има училиштето во организирањето и изведувањето на завршниот испит за добивање на диплома. Со оглед на тоа што регионалните социјални партнери ќе учествуваат во формирањето на училишниот курикулум, претставници од нивните редови ќе бидат вклучувани и во оценувањето на квалитетот на учениците пред давање на дипломите од страна на училиштето. Проблемот на оценувањето на постигањата на учениците на сите нивоа на стручни квалификации треба законски да се регулира. Со закон треба да се пропише и улогата на сите субјекти вклучени во оценувањето на постигањата на учениците (од надворешните членови на испитните комисии до државно озваничената власт). Учениците може да напредуваат, односно преминуваат во повисока година на школување доколку имаат позитивни оценки по сите наставни предмети. Задолжителните изборни активности не се оценуваат, но задолжително мора да се реализираат во пропишаниот фонд.

По завршувањето на образованието се добива диплома за III ниво на стручни квалификации.

5. РАЗВОЈ НА КУРИКУЛУМИТЕ

Овој Општ државен курикулум воведува децентрализација во развојот на курикулумите со одговорности на државно ниво, училишно ниво, ниво на струка и на ниво на наставен предмет и час. Тој како општ курикулум и курикулумите по струки ќе бидат документи на државно ниво, а сите останати курикулуми на училишно ниво.

Педагошкиот завод на Македонија ќе го организира и надгледува развојот на образовните профили и државните курикулуми за струки кои ќе базираат на Општиот државен курикулум. Во исто време Педагошкиот завод на Македонија е одговорен и за изработката на општите стандарди (модел) на сите курикулуми. Министерството за образование ќе ги одобрува образовните профили и курикулумите по струка.

Секое средно стручно училиште ќе развие свој единствен образовен курикулум на ниво на училиште според озаконетите стандарди до несени од Педагошкиот завод на Македонија базирани на овој Општ државен курикулум и курикулум за одделна струка адаптиран според потребите на локалните или регионалните барања. Училишните курикулуми треба да бидат одобрени од регионалните социјални партнери и од државно озваничената власт.

Групи на наставници ќе бидат одговорни за проширување на општите директиви за предметот во конкретен курикулум за предмет кој што индивидуално секој наставник ќе го развие во една серија на подго-

товки за наставен час (наставна единица) кои ќе понудат оптимална транспарентност во образовниот процес во пилот училиштата.

Ова овозможува еден фундаментален процес на развивање на курикулумите од долу нагоре, добивајќи вредни информации од искуството и практиката кои се потребни за користење на резултатите од овие курикулуми на државно ниво.

Во рамките на развојот на курикулумите посебно ќе бидат вреднува ни сите курикулуми, училишниот менаџмент, наставниците и училиштата.

Подготвил,

м-р Ласте Спасовски

ОПШТ ДРЖАВЕН НАСТАВЕН ПЛАН

за четиригодишно стручно образование и обука
(III ниво на стручни квалификации)

Ред бр.	Програмски подрачја и наставни предмети	Година и фонд на часови								Заст Во %
		I		II		III		IV		
		нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	I-IV
1.	Општо образование									до 45%
а)	<i>Заеднички предмети</i>	9		9		7		7		
1.1.	Мајчин јазик и литература со комуникации	3	108	3	108	3	108	3	99	
1.2.	Странски јазик	2	72	2	72	2	72	2	66	
1.3.	Бизнис	-	-	-	-	2	72	2	66	
1.4.	Информатика	2	72	2	72	-	-	-	-	
1.5.	Историја	2	72	-	-	-	-	-	-	
1.6.	Истор.наМакедонија	-	-	2	72	-	-	-	-	
б)	<i>Предмети во ф-ја на одделна струка</i>									
1.7.										
1.8.										
1.9.										
	Вкупно часови општо образование (а+б)									
2.	Стручно образование									до 35%
а)	<i>Заеднички предмети за одделна струка</i>									
2.1.										
2.2.										
2.3.										
б)	<i>Предмети карактер. за оддел.образ.профил</i>									
2.4.										
2.5.										
2.6.										
2.7.										
2.8.										
2.9.										
2.10.										
2.11.										
2.12.										

2.1										
3.										
	Вкупно часови стручни образование (a+b)									
3.	Практична обука									до 10%
3.1.	Практична настава									
3.2.	Професион.практика									
3.3.	Феријална практика									
	Вкупно часови практична обука									
4.	Изборна настава					4	144	4	132	до 10%
a)	<i>Предмети во функција на завршен испит</i>									
4.1.										
4.2.										
4.3.										
4.4.										
b)	<i>Предмети во функција на матура</i>									
4.5.										
4.6.										
4.7.										
4.8.										
	Вкупно часови избор. настава (a или б)									
	ВКУПНО ЧАСОВИ (1+2+3+4)	до 26	до 936	до 30	до 1080	до 30	до 1080	до 26	до 858	100 %
5.	Задолжителни активности									
5.1.	Спорт и спортски активности	-	72	-	72	-	72	-	66	
5.1.1										
5.1.2										
5.1.3										
5.2.	Активности од областа на културата	-	72	-	-	-	-	-	-	
5.2.1										
5.2.2										
5.2.3										
5.3.	Граѓани за демократија	-	-	-	-	-	-	-	66	

5.3. 1										
5.3. 2										
5.3. 3										
6.	<i>Факултативна настава</i>								до 66	
6.1.										
6.2.										
6.3.										
7.	<i>Слободни часови на училиштето</i>		до 72		до 72		до 72		до 66	
7.1.										
7.2.										
7.3.										

